

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
MAREK NIECHCIAŁ

Warszawa, 09.01.2020 r.

DOZIK-5.053.4.2019.BK

Pani
Renata Sutor

Szanowna Pani,

Odpowiadając na Pani petycję z dnia 10 października 2019 r. dotyczącą zmian w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim oraz w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. - kodeks cywilny, proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić, że w zakresie w jakim petycja dotyczy zmian w kodeksie cywilnym i w prowadzenia instytucji obniżki całkowitego kosztu kredytu w odniesieniu do kredytobiorców będących przedsiębiorcami, właściwym organem jest Minister Sprawiedliwości. Jednocześnie z informacji przekazanych przez Ministerstwo Finansów, Inwestycji i Rozwoju w piśmie z dnia 24 października 2019 r. (znak FN9.056.11.2019 wynika, że Pani petycja w powyższym zakresie została już przekazana według właściwości do Ministerstwa Sprawiedliwości.

Odnosząc się natomiast do postulatu zmiany ustawy o kredycie konsumenckim poprzez wprowadzenie przepisu o treści: *„przypadku przedterminowej spłaty kredytu przez biorącego pożyczkę (kredytobiorcę), dający pożyczkę (kredytodawca) zobowiązany jest w terminie 30 dni, licząc od daty spłaty całej pożyczki do proporcjonalnego zwrotu biorącemu pożyczkę (kredytobiorcy) kosztów kredytu przypadających za pozostały okres obowiązywania umowy”*, uprzejmie wyjaśniam, że w ocenie Prezesa UOKiK postulowana zmiana nie jest zasadna.

Należy bowiem zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim *„W przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o*

który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą." W powołanym przepisie dokonano wdrożenia art. 16 ust. 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. Urz. UE. L Nr 133, str. 660 z późniejszymi zmianami), który stanowi, że konsument ma prawo w każdym czasie spłacić w całości lub w części swoje zobowiązania wynikające z umowy o kredyt. W takich przypadkach jest on uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy. Przywołany przepis dyrektywy 2008/48/WE był przedmiotem wykładni dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przywołanym w petycji wyroku w sprawie C-383/18 Lexitor, w którym TSUE orzekł, iż artykuł 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta.

W uzasadnieniu wyroku TSUE zwrócił uwagę, iż pojęcie całkowitego kosztu kredytu zostało zdefiniowane w art. 3 lit g. dyrektywy 2008/48/WE, który odnosi się do wszystkich kosztów łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych. Jednocześnie TSUE podkreślił, iż wspomniana definicja nie zawiera żadnego ograniczenia dotyczącego okresu obowiązywania danej umowy o kredyt. TSUE odniósł się również do wątpliwości sądu odsyłającego dotyczących zawartego w art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48/WE nawiązania do odsetek i kosztów „przypadających na pozostały okres obowiązywania umowy”. TSUE ocenił, że analiza porównawcza różnych wersji językowych wspomnianego przepisu nie pozwala na ustalenie dokładnego zakresu przewidywanej przez niego obniżki całkowitego kosztu kredytu. TSUE przypomniał jednak, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem TSUE, przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględnić nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której część on stanowi (co wynika np. z wyroku w sprawie C-649/17). W kontekście powyższego TSUE zwrócił uwagę, że poprzednio obowiązująca dyrektywa 87/102 w art. 8 przewidywała, że zgodnie z prawem przewidzianym w państwie członkowskim [...] ma prawo do słusznego zmniejszenia całkowitego kosztu kredytu. W ocenie TSUE, art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48/WE skonkretyzował prawo konsumenta do obniżenia kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty poprzez zastąpienie ogólnego pojęcia „słusznego zmniejszenia” bardziej

precyzyjnym pojęciem „obniżki całkowitego kosztu kredytu” i dodanie, że owa obniżka powinna dotyczyć „odsetek i kosztów”. TSUE zwrócił również uwagę na cel dyrektywy 2008/48/WE, którym jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów, a system ochrony konsumentów opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca nie tylko pod względem możliwości negocjacyjnych, jak również ze względu na stopień poinformowania.

W wyroku TSUE zwrócono również uwagę na art. 22 ust. 3 dyrektywy 2008/48/WE, który obciąża państwa członkowskie do zapewnienia, aby przepisy przyjęte w celu wykonania dyrektywy nie mogły być obchodzone przez sposób formułowania umów. W związku z powyższym TSUE zauważył, iż *skuteczność prawa konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu byłaby osłabiona, gdyby obniżenie kredytu mogło ograniczyć się do uwzględnienia jedynie kosztów przedstawionych przez kredytodawcę jako zależne od okresu obowiązywania umowy, ponieważ - jak wskazał rzecznik generalny w pkt 54 opinii - wysokość i podział kosztów są określone jednostronnie przez bank, a rozliczenie kosztów może obejmować pewną marżę zysku*. TSUE podkreślił ponadto, że *ograniczenie możliwości obniżenia całkowitego kosztu kredytu jedynie do kosztów wyraźnie związanych z okresem obowiązywania umowy, pociągałoby za sobą ryzyko, że konsument zostanie obciążony wyższymi jednorazowymi płatnościami w chwili zawarcia umowy o kredyt, ponieważ kredytodawca mógłby próbować ograniczyć do minimum koszty zależne od okresu obowiązywania umowy*. Niezależnie od powyższego TSUE wyjaśnił, że dyrektywa 2008/48/WE uwzględnia również interesy kredytodawcy, gdyż w art. 16 ust. 2 przewiduje prawo kredytodawcy do otrzymania rekompensaty za ewentualne koszty bezpośrednio związane z przedterminową spłatą kredytu, a w art. 16 ust. 4 przyznaje państwom członkowskim dodatkową możliwość zapewnienia, aby rekompensata była dostosowana do warunków kredytu i warunków rynkowych. TSUE zauważył również, że w przypadku wcześniejszej spłaty kredytodawca odzyskuje pożyczoną sumę, która jest wówczas dostępna do celów zawarcia innej umowy o kredyt. Kierując się powyższym rozumowaniem TSUE uznał więc, że obniżka całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty nie może być ograniczona jedynie do tych kosztów których wysokość została uzależniona od okresu kredytowania.

W ocenie UOKiK wykładnia przyjęta przez TSUE będzie mieć bardzo istotne znaczenie dla orzecznictwa sądów powszechnych oraz orzecznictwa UOKiK zwłaszcza w kontekście praktyk kredytodawców, którzy jak wynika z doświadczenia UOKiK, przyjmowali dotychczas stanowisko zgodne z którym obniżka całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty obejmuje jedynie koszty, których wysokość została w umowie powiązana z długością okresu kredytowania. W ocenie UOKiK rozstrzygnięcie przyjęte przez

TSUE potwierdza wykładnię przepisów ustawy o kredycie konsumenckim i dyrektywy 2008/48/WE prezentowaną przez Prezesa UOKiK w ramach postępowania dotyczących nieprzestrzegania przepisu art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim już przed wydaniem tego wspomnianego wyroku.

Wskazany Wyrok TSUE w sprawie C-383/18 Lexitor potwierdził stanowisko, które Prezes UOKiK zajął już w 2016 roku¹. W stanowisku tym Prezes UOKiK podniósł również, że artykuł 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim należy rozumieć w ten sposób, że w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu konsumenckiego następuje obniżenie wszystkich możliwych kosztów takiego kredytu, niezależnie od ich charakteru i niezależnie od tego, kiedy koszty te zostały faktycznie poniesione przez kredytobiorcę, z tymże wyjątkiem, iż redukcja ta ma charakter proporcjonalny, tj. odnosi się do okresu od dnia faktycznej spłaty kredytu do dnia ostatecznej spłaty określonej w umowie². W ocenie Rzecznika Finansowego i Prezesa UOKiK interpretację taką potwierdza ostatnia część zdania w art. 49 ust. 1 ustawy, zgodnie z którą obniżeniu podlegają nawet te koszty, **które konsument poniósł przed spłatą kredytu**. Oznacza to, że intencją ustawodawcy było, aby nie różnicować możliwości obniżenia kosztu kredytu w zależności od tego jaki charakter ma ten koszt i w jakim czasie został poniesiony. Intencją ustawodawcy i celem art. 16 ust. 1 dyrektywy, było ustanowienie proporcjonalnej redukcji całkowitego kosztu kredytu - **niezależnie od tego, kiedy ten koszt został poniesiony przez kredytobiorcę**³. Potwierdza to sam ustawodawca wskazując, że zasada proporcjonalnej redukcji kosztów na celu m.in. „**uniemożliwić kredytodawcom obchodzenie przepisów ustawy przez rozkładanie konsumentom rat w taki sposób, że w pierwszym okresie kredytowania spłacie podlegać będą jedynie odsetki lub odsetki i tylko nieznaczną część kapitału**”⁴.

Tym samym, reasumując, wykładnia art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim powinna być zbieżna z wykładnią przepisu art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48/WE przyjętą w analizowanym wyroku TSUE, tj. przewidywać obniżkę całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego wcześniejszej spłaty obejmującą wszystkie koszty wchodzące w skład całkowitego kosztu kredytu i proporcjonalną do okresu o który skrócono okres kredytowania. Należy bowiem podkreślić, że przepis ustawy o kredycie konsumenckim

¹ Stanowisko Rzecznika Finansowego i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie interpretacji art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 16 maja 2016 r. - dostępne na stronie internetowej: https://www.uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=12368&print=1

² Tamże - str. 1-2.

³ Tamże - str. 3

⁴ Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 12 maja 2011 o kredycie konsumenckim, druk nr 3596 Sejmu VI kadencji, s. 46, www.sejm.gov.pl

odzwierciedla przepis dyrektywy 2008/48/WE, która została zinterpretowana przez TSUE. Wobec powyższego wprowadzanie zmian legislacyjnych w omawianym zakresie na tym etapie nie jest celowe.

Z poważaniem,

D.O. PREZESA
URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

Marek Niechciał

1911
1912
1913